

УДК 811.133.1:81'367.7

DOI: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2021.246086>Анастасія Лепетюха*

ЯВИЩА КОМПРЕСІЇ, РОЗШИРЕННЯ ТА КІЛЬКІСНОЇ РІВНОКОМПОНЕНТНОСТІ ПРИ СИНТАКСИЧНІЙ СИНОНІМІЇ (на матеріалі французької художньої прози ХХ – початку ХХІ ст.)

У цій статті моно- та поліпредикативні висловлення із синтаксичною синонімією французької художньої прози ХХ – початку ХХІ століть розглянуто в континуумі мова → мовлення як трансформи віртуальних (мовних) первинних (стрижневих) структур, що актуалізуються у вигляді моно- та полісинонімічних компресованих, розширених та кількісно рівнокомпонентних ко(н)текстуально преференціальних опцій. Зворотно (мовлення → мова) реконструйовано стрижневу синтагму/пропозицію та виокремлено структурно-семантичні типи актуалізованих синонімічних конструкцій.

Ключові слова: компресоване, розширене, кількісно рівнокомпонентне моно- та поліпредикативне висловлення, ко(н)текст, первинна структура, полісинонімія, преференціальна опція, синтаксична синонімія.

Lepetiukha Anastasiia. Fenomena of compression, extension and quantitative equacomponentence in the syntactic synonymy (based on French fiction of the 20th – the beginning of the 21st c.).

In this article the mono- and polypredicative utterances with syntactic synonymy of French fiction of the 20th – the beginning of the 21st c. are studied in the continuum language → discourse as transforms of virtual (linguistic) primary (pivotal) structures which are actualized in the form of mono- and polysynonymic compressed, extended and quantitatively equacomponential co(n)textually preferential options. The goal of this research is to distinguish the different semantic-structural types of analyzed constructions of modern French fiction and to inversely (discourse → language) reconstruct the primary structure of actualized synonymic transforms.

In the article the transformational method is used to reveal the semantic-structural peculiarities of the pivotal syntagmata and propositions and of the mono- and polysynonymic transforms; and the method of the inverse reconstruction of virtual transformational processes in order to identify all the members of synonymic chains.

It was proved that the redundant synonymic constructions are extended with adverbs, pronouns and predicates (active and passive extension), the compression is manifested most often by the contamination and the semantic and syntagmatic ellipsis. The elliptical constructions are defined in the research as structures with the implicit nominal/pronominal component and with the explicit, explicit-implicit or completely implicit predicate or the structures with the implicit complement where the implicit components are deduced associatively or co(n)textually. The different types of synonymic preferential options with the polysynonymisation at the level of syntagma or utterances were detected in modern French fiction.

It was concluded that the author actualizes the mono- and polypredicative mono- and polysynonymic constructions according to some communicative intention and planning of narration.

Keywords: compressed, extended, quantitatively equacomponential mono- and polypredicative utterance, co(n)text, polysynonymy, preferential option, primary structure, syntactic synonymy.

Процес вербальної взаємодії характеризується постійною антиномією між комунікативними потребами мовця і тенденцією скоротити до мінімуму його ментальну та фізичну активність. Саме тому при актуалізації мовно-мовленнєвих синонімічних складних знаків устанавлюється рівновага між вживанням надлишкових, ускладнених структур та скорочених, спрощених конструкцій. Прагнення комуніканта до «оптимізації мовного коду» пов'язано,

* Анастасія Лепетюха, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри романської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна); e-mail: lepetyukha.anastasiya@ukr.net.

з одного боку, із розширенням синтаксичної структури, а з іншого, – з «економією зусиль» [Пронина 1973, с. 123]. Ж. Гард-Тамін зазначає, що «з погляду позначення та прагматичного значення перифраза повідомляє завжди менше або завжди більше інформації, ніж одиниця, яку вона заміщує або розгортає» [Gardes-Tamine 2012, р. 364], «однак передбачаючи референціальну та семантичну еквівалентність» [там само].

Отже, у процесі каузації (породження) мовно-мовленнєвого акту відбуваються взаємодія та переплетення двох протилежних тенденцій: конденсації (імплікативності) і розширення (експлікативності) синтаксичних структур, які створюють комплекс взаємозалежних дискурсивних одиниць.

Актуальність цього дослідження полягає у вивченні в континуумі мова → мовлення моно- та поліпредикативних висловлень (далі – МПВ та ППВ) із синтаксичною моно- та полісинонімією у французьких прозаїків ХХ – початку ХХІ століть як трансформів віртуальних (мовних) первинних (стрижневих) структур, що реалізуються у вигляді компресованих, розширених та кількісно рівнокомпонентних (термін автора) ко(н)текстуально (лінгвістично та/або ситуативно) преференціальних опцій.

Метою наукової розвідки є виокремлення структурно-семантичних типів редукованих, розширених і кількісно рівнокомпонентних моно- та полісинонімічних конструкцій у сучасній французькій художній прозі та зворотна (мовлення → мова) реконструкція первинної структури актуалізованих синонімічних трансформів.

У статті використано **трансформаційний метод**, що дав можливість висвітлити семантико-синтаксичні особливості стрижневих синтагм та пропозицій і моно- та полісинонімічних трансформів у мові й мовленні; та **метод зворотної реконструкції** віртуальних трансформаційних процесів з метою виявлення всіх членів синонімічних рядів.

Взаємне компенсування одночасно семантично сполучених і незалежних рис надлишковості та конденсації в дискурсі, обумовлене інтенціонально-ко(н)текстуальною природою мовно-мовленнєвого акту, дає змогу подолати «біфуркацію висловлень у динамічному аспекті комунікації» [Фомина 2005, с. 12]. На думку Ф. Растьє, між розширенням і звуженням «відбувається “коливальний рух”» [Rastier 1987, р. 75]. Такі феномени становлять константи комунікації, при цьому надлишковість (розширення) характеризується з погляду її комунікативних якостей як реалізація в різному обсязі однотипних або одномірних синтаксичних структур; конденсація визначається як відсутність однотипного або одномірного компонента у структурі висловлення. Отже, з одного боку, процес розширення являє собою реалізацію та фокалізацію нових ко(н)текстуальних референтів системного (мовного) «комплексу референтів»; з іншого боку, при звуженні відбувається ко(н)текстуальна імплікація одного (або кількох) компонентів «комплексу референтів».

Отже, дискурсивні феномени розширення та звуження детермінують «емерджентність комунікації, забезпечуючи її функціональність в умовах взаємодії кількох константних і змінних параметрів» [Филиппова 2014, с. 13].

Розширення ґрунтується на рекурсивності та полягає в додаванні до певної синтаксичної одиниці інших елементів, які «не модифікують взаємовідношення і функції попередніх елементів» [Martinet 1995, р. 128]. Суттєвою ознакою феномена розширення є спільність структурного значення компонентів висловлення. Складники висловлення при розширенні пов'язані відношеннями семантично домінантного/залежного сегмента.

Для конструкцій із синтаксичною синонімією (далі – СС) характерні адвербіальне, прономінальне та предикативне (активно-дієслівне або пасивно-дієслівне) розширення:

(1) *Tu sais, il va falloir que je repasse sur le billard, redit le malade* [Druon 1989, p. 310].

(2) *Chacun de vous sera accompagné de son capitaine et de son lieutenant le plus ancien* [Benoît 1987, p. 87].

У прикладі (1) ППВ із СС із темпоральним семантичним значенням розширення зворотно реконструйованої стрижневої структури (*il faudra*) реалізується на рівні синтагми предикативною конструкцією у вигляді перифрастичного майбутнього системно несумісного із семантичною валентністю предиката *falloir*. У синонімічному МПВ (2) розширення пропозитивної первинної структури (*son capitaine et son lieutenant le plus ancien accompagneront chacun de vous*) відбувається через пасивізацію (дієслово-копула *être* + дієприкметник минулого часу) із фокалізацією предиката в пасивній формі.

(3) *Lui, tout prouve qu'il s'est tué de la manière la plus fortuite* [Boileau-Narcejac 1986, p. 190].

У цій поліпредикативній преференціальній опції спостерігається розширення стрижневої пропозиції *il s'est tué de la manière la plus fortuite* апозитивним самостійним особовим займенником (*lui*) із фокалізацією нового референта (ініціального прономінального компонента).

(4) *J'aurais peut-être eu aussi une fille sorcière* [Giono, 1973, p. 84].

У наведеному умовному МПВ зі зворотно реконструйованою первинною пропозицією *j'aurais eu aussi une fille sorcière* синонімічне розширення відбувається адвербіальним елементом *peut-être* зі значенням алетичної модальності, що одночасно виражає невпевненість та «припущення мовця щодо реальності повідомлюваного» [Гіна 2009, с. 11].

Поняття мовної економії, або суміщення, редукції, конденсації, згортання, елімінування, компресії, універбації тощо, виникло ще у XVII – XVIII століттях у зв'язку з обговоренням різноманітних проєктів створення штучних мов, що мислилися як «економічні», на відміну від натуральних. На думку Р. Декарта, штучна мова повинна мати лише «один засіб дієвідміни, відміни та побудови слова» [цит. за: Арно, Лансло 1998, с. 139].

Порівняльно-історичне мовознавство наголошувало на тенденції до уніфікації та спрощення в діяхронійних трансформаціях натуральних мов. Принцип економії був сформульований французьким лінгвістом А. Мартіне, який зазначав, що для задоволення своїх комунікативних потреб суб'єкти мовлення мають вибір між збільшенням кількості системних одиниць або збільшенням кількості одиниць, уживаних у мовленні. У першому випадку йдеться про синтагматичну економію (одна лексема замість декількох, двоскладна лексема замість багатоскладної); у другому випадку відбувається парадигматична економія, оскільки мовець уникатиме додавання нової дискурсивної одиниці до сукупності схожих за значенням одиниць, між якими він повинен обирати в процесі комунікації. Те, що можна назвати економією в мові, являє собою постійний пошук рівноваги між протилежними потребами, які треба задовольнити: з одного боку – комунікативні потреби, з іншого – інерція пам'яті й артикуляційна інерція, що перебувають у постійному конфлікті [Martinet 1995, p. 178].

Дискурсивний феномен економії мови зумовив появу аналітичних процедур «стиснення тексту», при якому семантично тотожні або близькі елементи тексту зводяться до їхнього узагальненого репрезентанта, унаслідок чого кількісний бік тексту може набагато скоротитися, тоді як його основна структура зберігається та постає наочніше [Harris 1952, p. 11].

Отже, результатом діяльності комуніканта з мовної економії є «стислість, яка передбачає структурно-семантичну ущільненість тексту, що має мінімальну формальну структуру і максимальне (оптимальне) смислове наповнення» [Зими́на 2007, с. 12]. А. Киселевський уводить до аналізу феномена економії поняття «додаткового змісту» в мовно-мовленнєвому акті. На думку вченого, структурна неповнота мови продуцента передбачає змістову надлишковість метамови (мови реципієнта) [Киселевский 1969, с. 48].

Явище компресії, або «семантичної гаплоготії» [Апресян 1995, с. 126], що в сучасному мовознавстві визначається як «випадіння надмірних словесних елементів із логічно розгорнутих конструкцій і синтаксичне об'єднання решти елементів, які залишилися, за умов збереження семантико-синтаксичного визначення вихідних, глибинних структур» [Підгірна 2015, с. 1], є центральним при описі суб'єктно-предикатно-об'єктних відношень у висловленні, оскільки воно «безпосередньо пов'язане з проблемою сполучення кількох смислових відношень» [Зеликов 2005, с. 230] у межах одного простого висловлення. А. Соколов зазначає, що формування «семантичних комплексів», які реалізуються в мовленні, спричиняє «все більше згущення смислу в одному слові або навіть натяку на слово» [Соколов 2007, с. 101].

Отож у синонімічних конструкціях при компресії відбувається або усунення інформативно надлишкових елементів, або «функціональне транспонування» [Балли 2001, с. 131] їхніх складників, що спрощує синтаксичну структуру висловлення та пояснюється «намаганням нашого ментального синтаксичного аналізатора мінімізувати процес уведення складників висловлення» [Пинкер 2004, с. 209].

Досліджуючи компресовані побудови, М. Коровкін проводить паралель між словотворенням і синтаксисом: «як універби (похідні слова і композити) мотивуються одиницями розміщеного вище рівня (словосполученнями або реченнями), так і речення зі згорнутою структурою осмислюються як такі порівняно з повними реченнями або з ланкою речень, що перебувають у смислового зв'язку одне з одним (у межах дискурсу)» [Коровкин 2002, с. 210].

В. Гак, описуючи види предикативності висловлень французької мови, виокремлює напівпредикативні відношення в межах конденсованих структур: «більш складною формою напівпредикативності є напівпредикативність, виражена дієприкметниками, інфінітивними зворотами, відокремленими і деякими іншими конструкціями. Напівпредикативні комплекси можуть бути трансформовані в окремі речення» [Гак 2000, с. 793]. «У напівпредикативних комплексах відсутнє самостійне вираження категорій предикації: особи, часу, модальності. Ці значення встановлюються через зв'язок з основною предикацією речення» [там само, с. 794].

Аналіз корпусу прикладів висловлень із СС сучасної французької художньої прози засвідчив, що предикативна категорія часу може виражатися в інфінітивних і дієприслівникових зворотах, а категорія особи – в дієприкметникових та дієприслівникових зворотах:

(5) *Ayant longtemps erré comme fourvoyée la voix trouve sa place et sa faiblesse finale* [Beckett 1980, p. 29].

(6) *Après être tombée presque toute la nuit, la pluie s'était arrêtée* [Benoît 1987, p. 12].

(7) *Confortablement installée dans un fauteuil en osier, à l'intérieur de son sas protégé, Éva se laissa aller à une rêverie éveillée fantastique* [Kehrer 2012, p. 405].

Конденсація стрижневої пропозиції (*après que la voix eut longtemps erré*) прикладу (5) реалізується дієприслівниковим зворотом у минулому часі з інтеріоризацією номінального референта (*la voix*). У прикладі (6) первинна підрядна пропозиція (*après qu'elle était tombée*) актуалізується у вигляді інфінітивної конструкції минулого часу з імплікацією прономінального референта (*elle*), який легко експлікується адресатом завдяки флексії жіночого роду при узгодженні особи з інфінітивом у минулому часі. В ініціальній компресованій дієприкметниковій структурі прикладу (7) особа також флективно виражена, що допомагає визначити стать актуалізованого у фінальній частині аналізованого висловлення референта (*Éva*).

При компресії у висловленнях із СС дуже часто спостерігається явище «контамінації», тобто своєрідне «схрещування», сполучення предикативних елементів. Контамінації зазнають, наприклад, повнозначні предикати з їхньою іменною частиною або з інфінітивом. Характер таких відношень виражається у трансформах у формі висловлення з включеним до нього іншим висловленням.

У цьому дослідженні виокремлюємо кілька груп контамінованих структур із предикатами певної семантики в межах одного висловлення: а) каузативні предикативні конструкції (*se faire, se laisser* + інфінітив; б) предикати почуттєвого і фізичного сприйняття: (*se regarder, regretter, (se) voir, (se) écouter, (se) entendre, (se) sentir, (se) sembler* тощо + інфінітив; в) предикати думки: *penser, croire, supposer, se rappeler/se souvenir, se savoir* тощо + інфінітив; г) перформативні дієслова: (*se dire, interdire, (se) proposer, ordonner* тощо + *de* + інфінітив, *assurer, avouer, affirmer, prétendre* тощо + інфінітив; ґ) безособові предикативні конструкції типу *il faut, il suffit, il vaut mieux* тощо + інфінітив, *il est/c'est* + іменна частина дієслова + *de* + інфінітив. Наведемо приклади:

(8) *Camille avait fait installer une douche dans son cabinet de toilette* [Cardinal 1965, p. 21].

(9) *Simon avait relevé la tête, il regardait Roger évoluer entre les tables avec difficulté* [Sagan 1990, p. 27].

(10) *Il se rappelait s'être arrêté un instant au sommet du versant pour reprendre un peu de souffle* [Carrière 1972, p. 134].

У першому висловленні із СС каузативна предикативна конструкція – результат компресії зворотно реконструйованої стрижневої поліпредикативної структури *Camille avait fait qu'on installât une douche*; друге висловлення містить синонімічну конструкцію з дієсловом перцепції (*regarder*), яка являє собою трансформ віртуальної пропозиції *il regardait Roger qui évoluait*; третій приклад із предикатом думки у сполученні з прономінальним дієсловом в інфінітиві минулого часу актуалізує таку первинну пропозицію: *il se rappelait qu'il s'était arrêté*.

Як уже зазначалося, з принципом економії тісно пов'язане поняття імпліцитності, або екстеріоризації «слова чи сполучення слів вербального, номінального, ад'єктивного, адвербіального, прономінального та іншого характеру» [Рослякова 1992, с. 155], що притаманна як конденсованим, так і неконденсованим структурам. Імпліцитність у компресованих висловленнях із СС виявляється в широкому вживанні у французькій художній прозі еліптичних

конструкцій, що визначаються в нашій роботі як структури з імплікованим номінальним/прономінальним та експлікованим, експліцитно-імпліцитним або повністю імплікованим вербальним компонентом, або ж структури з імплікованим додатком, у яких імпліковані компоненти виводяться адресатом асоціативно або спираючись на ко(н)текст. Традиційно в лінгвістичній літературі розрізняють семантичний і синтагматичний еліпсис, або «еліпсис, пов'язаний із пам'яттю, та дискурсний еліпсис» [Фрей 2006, с. 104]. Конденсовані побудови із семантичним еліпсисом є конвенціональними в системі (мові), оскільки елімінований компонент попереднього висловлення реконструюється завдяки ко(н)тексту, він закладений мовою та входить до мовної компетенції комуніканта. У синонімічних висловленнях із семантичним еліпсисом превалює процес супресії [Гетьман 1996, с. 31] сегментів:

(11) *Ne plus penser* [Léourier 1990, p. 88].

У наведеній еліптичній преференціальній опції із СС ініціальний сегмент у вигляді імпліцитних номінального та частини предикативного компонентів (безособова або особова конструкція) елімінується адресантом, тому що він семантично надлишковий у заданій комунікативній ситуації. Стрижнева структура цього МПВ має приблизно такий вигляд: *il faut ne plus penser* або ж *je dois ne plus penser*.

У синонімічних конструкціях із синтагматичним еліпсисом спостерігається тенденція до реституції (відновлення) елімінованої частини. Виокремлюємо ініціальний, медіальний та фінальний синтагматичний еліпсиси при СС:

(12) *Paroles vaines* [Noli 1985, p. 40].

(13) *Je ne puis vous faire chaque soir le rapport détaillé de mes audiences de service* [Perret 1984, p. 40].

(14) *Je me dis: «Quitte la grand-route, pour commencer, Tartemolle». Et je* [San-Antonio 1982, p. 179].

У прикладі (12) синонімічної преференціальної опції елімінована екзистенційна конструкція відновлюється завдяки ко(н)тексту. Отже, стрижнева структура має такий вигляд: *ce sont des paroles vaines*. У ППВ (13) спостерігається медіальний еліпсис другої частини заперечення (прислівника *pas*), тобто часткова імплікація фінітного предикативного компонента, яка спричиняє фокалізацію другого елемента складного предиката (*faire*). При цьому вихідною (первинною) синтагматичною синонімічною структурою є *je ne puis pas vous faire...*. У монопредикативній конструкції з імплікованим предикатом (*Et je*) прикладу (14) завдяки претексту приблизно відновлюється фінальний елімінований сегмент *quitte la grand-route* або ж *le fais*.

Французький учений П. Шародо, який вивчав функціональні особливості трансформації мовних одиниць, виокремив експлікативну та імітативну функції перифразування [Charaudeau 2002, p. 490]. Аналіз корпусу прикладів із СС дає підстави зробити висновок, що експлікативна функція характерна для структур із розширенням, а імітативна – для конденсованих конструкцій. При породженні висловлень із СС у першому випадку відбувається експлікація (пояснення) стрижневої структури, а в другому – її звужена імітація залежно від умов ко(н)тексту та інтенції мовця.

Прагнення суб'єкта мовлення до економії мовних засобів для актуалізації своєї думки найбільш яскраво виявлене у висловленнях із подвійною, потрійною (та більше) синонімією, тобто полісинонімією, наприклад:

(15) *Tout semblait avoir commencé depuis qu'il se trouvait ici et qu'il entendait les garçons parler de leurs histoires de femmes* [Green 1972, p. 162].

(16) *Finalemnt, considérant que c'était le vœu général, il s'arrêta net et posant sa trompette par terre, il sourit en regardant Reeves* [Chabrier 1979, p. 107].

У ППВ (15) спостерігається подвійне звуження, тобто мовленнєва імітація зворотно реконструйованої ініціальної стрижневої структури *il semblait que tout eût commencé* у вигляді контамінованої синонімічної синтагми із семантичним значенням імовірності та з дієсловом почуттєвої перцепції (*sembler*); а також звуження первинної пропозиції *il entendait les garçons qui parlaient ...*, що актуалізується у вигляді частини поліпредикативної побудови з дієсловом фізичної перцепції (*entendre*) та з експлікативним семантичним значенням. У прикладі (16) наявна потрійна синонімізація: ініціальна первинна поліпредикативна складнопідрядна пропозиція (*comme il considérait que c'était le vœu général* або *il considérait que c'était le vœu général, donc ...*) актуалізується у вигляді преференціальної дієприкметникової конструкції з причинно-наслідковим семантичним значенням *considérant que c'était le vœu général*; друга дієприслівникова побудова з темпоральним семантичним значенням послідовності подій *posant sa trompette par terre* являє собою трансформ первинної пропозиції в минулому часі *après qu'il eut posé sa trompette par terre*; фінальний дієприслівниковий зворот *en regardant Reeves* презентує в мовленні стрижневу структуру-підрядну пропозицію *après qu'il eut regardé Reeves* із темпоральним семантичним значенням послідовності подій.

У процесі аналізу синтаксичних синонімів виявлені конструкції, у яких експлікативна й імітативна функції перифразування відбуваються на рівні одного висловлення, що доводить факт взаємовідношення та взаємообумовленості феноменів розширення і конденсації:

(17) *Je traînais sans savoir combien de temps ça allait pouvoir durer* [Gallay 2008, p. 100].

У наведеному ППВ спостерігається подвійна синонімізація: інфінітивне звуження ініціальної первинної структури (*sans que je susse ...*) та розширення футуральної стрижневої структури (*ça pourrait durer*) десемантизованим предикатом *aller*, несумісним із семантичною валентністю дієслова *pouvoir*. При цьому в першому актуалізованому трансформі фокалізується предикат *savoir*, а у фінальному – екстеріоризується та акцентується предикат *aller*.

В аналізованих творах трапляється подвійне звуження всередині однієї синтагми, тобто подвійна синтагматична синонімізація:

(18) *Avant de faire parler de nous, on doit être fin prêt* [Imbrohoris 1989, p. 96].

Стрижнева структура цього ППВ із темпоральними семантичними відношеннями послідовності подій (*avant qu'on fasse qu'on parle de nous*) зазнає подвійного звуження: інфінітивна конструкція, що вводиться темпоральним прийменником *avant* + каузативна преференціальна опція (*faire* + інфінітив).

У деяких випадках відбувається подвійна синтагматична синонімізація через розширення і звуження, тобто кумуляція цих двох феноменів в одній синтагмі:

(19) *C'est en se renonçant que toute vertu se parachève* [Gide 1971, p. 188].

При актуалізації первинної темпоральної структури (*quand on se renonce*) наведеного прикладу з подвійною синонімією на рівні синтагми відбувається розширення презентативом, або «розколотою структурою» [Nølke 1985, p. 117; Pierrard 1985, p. 46; Touratier 2001, p. 157] (*c'est ... que*), та звуження дієприслівниковим зворотом (*en se renonçant*), що свідчить про

взаємопроникнення та перехрещення розширення і компресії в межах однієї синтаксичної конструкції.

У французькій художній літературі ХХ – початку ХХІ століть іноді трапляється кількісно рівнокомпонентне представлення первинної структури, що також виконує імітативну функцію в мовленні. Актуалізація комунікантом кількісно еквівалентної та семантично близької преференціальної опції ще раз доводить ко(н)текстуально-інтенціональний характер СС, тобто прагнення суб'єкта мовлення обрати пертинентну для певної комунікативної ситуації синонімічну структуру, наприклад:

(20) *Et Lucienne n'est pas seule à m'avoir dit du mal de Jean* [Chonez 1993, p. 173].

У цитованому ППВ із СС на рівні синтагми актуалізована синтаксична опція у формі інфінітивної конструкції минулого часу, яка вводиться прийменником *à*, становить трансформ відносної підрядної первинної пропозиції *qui m'a dit du mal de Jean*, еквівалентної синонімічному трансформу за кількістю компонентів. У такому разі відбувається представлення стрижневої структури звуженою в семантичному і кількісно рівною (зі скороченням на лексичному рівні (*qui*→*à*)) у синтаксичному планах преференціальною побудовою.

Отже, синонімічні трансформи первинних синтагм/пропозицій актуалізуються автором у вигляді компресованих, розширених та кількісно рівнокомпонентних структурно та семантично нюансованих ко(н)текстуально преференціальних опцій з моно- та полісинонімією (звуження + звуження, звуження + розширення тощо) на рівні синтагми або висловлення залежно від певної комунікативної інтенції та планування розповіді.

ЛІТЕРАТУРА

- Апресян, Ю. Д. (1995). *Лексическая семантика. Синонимические средства языка. Избранные труды*. Москва, т. 1, 472 с.
- Арно, А. и Лансло, К. (1998). *Грамматика обшая и рациональная Пор-Рояля*. Москва, 272 с.
- Балли, Ш. (2001). *Обшая лингвистика и вопросы французского языка*. Москва, 416 с.
- Гак, В. Г. (2000). *Теоретическая грамматика французского языка*. Москва, 1220 с.
- Зеликов, М. В. (2005). *Компрессия как фактор структуры и функционирования иберороманских языков*. Санкт-Петербург, 444 с.
- Зимина, Л. О. (2007). *Принцип экономии в современной рекламе*. Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. 10.02.01. Томск, 20 с.
- Ігіна, З. А. (2009). *Модальні слова у персонажному мовленні: семантичний і прагматичний аспекти (на матеріалі прози англійського й американського модернізму)*. Автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.04. Київ, 20 с.
- Киселевский, А. И. (1969). О механизме образования «добавочного содержания» в языке. [В:] *Романо-германское языкознание*, вып. 2, с. 48–52.
- Коровкин, М. М. (2002). Коммуникативный аспект экономии : имплицитен ли синтаксический эллипсис? [В:] *Текст и дискурс: традиционный и когнитивно-функциональный аспекты исследования*. Сб. научн. трудов. Рязань, с. 209–218.
- Підгірна, Н. М. (2015). *Структурно-семантичні та прагматичні типи синтаксичної компресії у французьких художніх текстах поч. ХХІ ст.* Автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.05. Київ, 20 с.
- Пинкер, С. (2004). *Язык как инстинкт*. Москва, 456 с.
- Пронина, И. В. (1973). К вопросу о явлении эллипса. [В:] *Иностранные языки*. Сб. статей. Москва, № 9, с. 123–130.
- Рослякова, Е. Ф. (1992). Семантическая функция присоединительных конструкций в современном английском языке. [В:] *Лингвистические и методологические аспекты преподавания иностранных языков*. Материалы Междунар. науч.-практ. конф. Белгород, с. 154–164.
- Соколов, А. Н. (2007). *Внутренняя речь и мышление*. Москва, 248 с.

- Филиппова, И. Н. (2014). *Избыточность и недостаточность в одноязычной и двуязычной коммуникации (на материале немецкого и русского языков)*. Автореф. дисс. ... докт. филол. наук. 10.02.20. Москва, 45 с.
- Фомина, Л. Н. (2005). *Типы и функции новообразований в поэзии эгофутуристов*. Дисс. ... канд. филол. наук. 10.02.01. Москва, 247 с.
- Фрей, А. (2006). *Грамматика ошибок*. Москва, 304 с.
- Beckett, S. (1980). *Compagnie*. Paris, 24 p.
- Benoît, P. (1987). *Les compagnons d'Ulysse*. Paris, 256 p.
- Boileau-Narcejac (1986). *Schuss*. Paris, 204 p.
- Cardinal, M. (1965). *La souricière*. Paris, 224 p.
- Carrière, J. (1972). *L'épervier de Maheux*. Paris, 336 p.
- Chabrier, J.-E. (1979). *L'amour est toujours bleu*. Paris, 128 p.
- Charaudeau, P., Maingueneau, D. (2002). *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris, 670 p.
- Druon, M. (1989). *La chute des corps*. Paris, 384 p.
- Gallay, C. (2008). *Les Déferlantes*. Paris, 539 p.
- Gardes-Tamine, J. (2012). La périphrase est-elle un cas de synonymie ? [In:] *Synonymie*. Paris, pp. 353–366.
- Giono, J. (1973). *Le serpent d'étoiles*. Paris, 176 p.
- Green, J. (1972). *Moirra*. Paris, 256 p.
- Harris, Z. S. (1952). Discourse analysis. [In:] *Language*. v. 28, n.°1, pp. 1–30.
- Imbrohoris, J.-P. (1989). *Marion du Faoüet*. Paris, 278 p.
- Kehrer, B. (2012). *Poudre d'Afrique*. Paris, 416 p.
- Léourier, Ch. (1990). *La loi du monde*. Paris, 222 p.
- Nölke, H. (1985). Quelques réflexions sur la structure sémantique des phrases clivées en français moderne. [In:] *Revue romane*, v. 1, n°20, pp. 117–140.
- Noli, J. (1985). *La mariée de l'ombre*. Paris, 160 p.
- Martinet, A. (1995). *Éléments de linguistique générale*. Paris, 224 p.
- Perret, J. (1984). *Roucou*. Paris, 256 p.
- Pierrard, M. (1985). « Il n'y a que X qui » : Remarques sur la syntaxe de « il y a » marquant l'exclusivité. [In:] *Revue romane*, v. 1, n° 20, pp. 46–55.
- Rastier, F. (1987). *Sémantique interprétative*. Paris, 277 p.
- Sagan, F. (1990). *Aimez-vous Brahms ?* Paris, 110 p.
- San-Antonio (1982). *Bouge ton pied que je voie la mer*. Paris, 224 p.
- Touratier, Ch. (2001). *La sémantique*. Paris, 192 p.

Подано до редакції 17.04.2021 року

Прийнято до друку 15.06.2021 року